

МАЙБОРОДА Георгій Іларіонович (18. 11(01. 12). 1913, х. Пелехівщина, нині село Глобин. р-ну Полтав. обл. — 06. 12. 1992, Київ) — композитор, диригент, культурно-громадський діяч. Брат [Платона](#), батько [Романа](#) Майбород. Народний артист СРСР (1960). Державна премія України імені Тараса Шевченка (1963). Премія ім. М. Лисенка (1983). Закін. Київську консерваторію (1941; кл. [В. Косенка](#), [Л. Ревуцького](#)), де у 1950–58 й викладав. 1962–69 — секр. СК СРСР; 1967–69 — голова правління СКУ. Композитор лірич. обдарування з орган. нац. світовідчуттям, образ. мисленням, муз. мовою, багатою на інтонац. виразну лексику й залучені жанр. джерела, М. розвивав традиції школи [М. Лисенка](#) та його послідовників, обстоював доступність академ. музики, заперечуючи ускладненість стилістики. Представник постромантизму, часом у річищі фольклоризму. Талант і належна тех. підготовка дали змогу М. лишити в різних галузях і жанрах укр. музики твори високого худож. ґатунку, позначені етич. наснагою та одухотвореністю. Найкращі з них ставали знач. подіями муз. процесу 1940–80-х рр., підносили рівень тогочас. мистецтва. Ранні твори М. тяжіли до симф. музики. Дебютував симф. поемою «Лілея» (за Т. Шевченком, відзначено 1-ю премією на міжконсерватор. конкурсі), схвал. оцінку отримали також 1-а симф. (1940) і симф. поема «Каменярі» (1941, за твором І. Франка). Відновлення після війни втрачених фахових навичок йшло передусім через освоєння різних жанрів. Писав пісні — масові («Ковпаківська», «Герої Краснодону», «Пісня миру»), дитячі («Горобчики», «Біля ялинки»), романси. Яскравою подією стала «Гуцульська рапсодія» для симф. оркестру (1949, 2-а ред. 1952) до 10-річчя возз'єднання укр. земель. Мальовничу панораму Карпат із 4-х контраст. картин (романт. гір.

пейзаж, скорбот. спомин, звитяж. герць плотогонів із бурхливою річкою та запал. гуцул. танок) проймає триумфал. заклична емблема-лейтобраз, що динамізує і об'єднує композицію. Рапсодія належала до репертуар. творів, що свого часу презентували укр. музику. Прагнення розширити жанр. палітру укр. музики виявилось в наполегливому освоєнні композитором опер. галузі, де ситуація в 1950-х рр. визнавалася критичною. М. — автор 4-х опер, що мали досить тривале сцен. життя, приваблюючи виконавців і публіку щедрістю мелодизму, адаптованими до сучас. сюжетів класич. формами. Першою стала опера «Милана» (1957, лібрето А. Турчинської), сюжет якої поєднував соц.-політ. колізію 1939–44 з особистими долями українців Закарпаття, а жанр. особливості — риси героїч. конфлікту з лірико-психол. відтворенням переживань персонажів. Оперу визнано знач. здобутком галузі за виразність муз. характеристик героїв, смислову роль лейтмотивів і оркестр. засобів, етнічно багатий колорит музики. Найкращі арії з опери увійшли до концерт. обігу. В опері «Арсенал» (1960, лібрето О. Левади та А. Малишка; 1963 відзнач. Державною премією України ім. Т. Шевченка) поєднано принципи нар. драми й лірико-психол. колізії. Драматургія твору збагатилася вираз. емблематикою, системою характеристик. лейтмотивів, сценами наскріз. розвитку. Опера «Тарас Шевченко» (1964, лібрето власне) є спробою осмислення феномену Т. Шевченка як творця й людини. Оригінальність задуму — в komponуванні 4-х новел із різних етапів життя поета (кожна з іншим складом дійових осіб із його оточення). Особливу функцію виконує хор, що уособлює народ та провадить слово від автора в структур. частинах вистави — «Передмові» й «Післямові». Змістовно й динам. накреслено характеристику поета, розкрити різними типами вокал. мовлення: оповід., експресив. у викритті, лірич. в аріозо-роздумі, декламац. у монолозі-кредо тощо. Попри новац. задум, важливі знахідки в муз. конструкції опери, сцен. життя її було нетривалим. Останню оперу М. — «Ярослав Мудрий» (за однойм. драмою І. Кочерги) завершено на поч. 1970-х рр. Художня концепція опери збагачує драму розкриттям внутр. світу персонажів; музику вирізняє багатство мелосу, ліризм, розмаїття характеристик, накреслення істор. колориту через вкраплення церк. стилістики. Втім, критика слушно зауважувала нестачу належ. драматизму чи експресії в найконфліктніших ситуаціях. Успішною була і праця М. у написанні музики до вистав Київ. драм. театру ім. І. Франка: «Король Лір» В. Шекспіра (1959) та п'єси «Вірність» М. Зарудного (1970). У твор. еволюції композитора важливу роль посідають галузі камерно-вокал. і хор. музики. Ліричне обдаруван-

ня М., його чуття природи вокалу та закоханість у поезію розкрилися в низці вокал. мініатюр, переважно романсах. Для ранньої творчості характерний добір класич. поезій (О. Пушкіна, Т. Шевченка, І. Франка, Г. Гайне), пошук вираз. інтонації та цілісності форми («Доля», «Спалений лист», «Розвійтеся з вітром»). Найвище визнання здобув солоспів «Гаї шумлять» (1945) на вірш П. Тичини — як зразок поет. звукопису. Від 1950-х рр. писав романси на сл. В. Сосюри, А. Малишка, В. Симоненка, Д. Павличка, у яких посилив етичні мотиви, поглибив інтимні настрої («Лист», «Земле рідна», «Дивною і вічно молодую»). Окремий цикл. задум окреслився у добірці романсів остан. періоду творчості «Пісні прощання», написані переважно на сл. І. Франка з циклу «Зів'яле листя». Тут переважають психол. аспекти, елегійні сумовиті настрої. До поодиноких зразків у галузі інструм. музики належать Концерт для скрипки з оркестром (1977) у 3-х частинах, що з успіхом виконувався в концертах (прем'єра з О. Бучинською) та «Симфонічні варіації» для віолончелі з симф. оркестром. Співпрацював із Київ. кіностудією ім. О. Довженка, автор музики до к/ф «Якби каміння говорило» (1957), «Таврія» (1959; обидва — реж. Ю. Лисенко), «Солдатка» (1958, реж. — В. Денисенко), «Помилка Оноре де Бальзака» (1969), «Родина Коцюбинських» (1970), «Довга дорога в короткий день» (1972; усі — реж. Т. Левчук). Має фонд. записи на Укр. радіо і телебаченні. Ім'я М. присвоєно Нац. капелі

бандуристів України. У Києві на будинку, де мешкав композитор, йому встановлено мемор. дошку.

Основні твори

вокально-симф. – кантата «Дружба народів» (сл. М. Рильського та О. Новицького, 1948), картина «Запорожці» (сл. Л. Забашти, 1954); для симф. оркестру – 4 симфонії (1940, 1952, 1976, 1989), сюїта «Король Лір» (1959), «Урочиста увертюра» (1985); для голосу з оркестром – Концерт (1969); для скрипки з оркестром – Концерт (1977); хори на сл. М. Рильського, В. Сосюри, Д. Павличка; солоспіви; обробки укр. нар. пісень.

Рекомендована література

1. Герасимова Н. О творчестве Г. Майбороды // Укр. сов. музыка: Статьи. К., 1960;
2. Гордійчук М. Георгій Іларіонович Майборода. К., 1963;
3. Зінькевич О. Георгій Майборода. К., 1973;
4. Тольба В. Георгий Майборода // Тольба В. Статьи. Воспоминания. К., 1986;
5. Стецюк Р. Нелукавий діалог: До 85-річчя Г. Майбороди // Укр. культура. 1998. № 11-12;
6. Черкашина М. «Колись театр був моїм рідним домом» (Запис бесіди з Г. Майбородою) // Музика. 2004. № 1-2.

Л. О. Пархоменко

Бібліографічний опис:

Майборода Георгій Іларіонович / Л. О. Пархоменко // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2017. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-60470>. – Останнє поновлення : 2025.

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України (докладніше).